

РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Тези доповідей
III Всеукраїнської науково-практичної конференції
(23 листопада 2018 року)**

Хмельницький – 2018

Редакційна колегія:

Чайковський М. Є., доктор педагогічних наук, професор;
Кондратюк С. М., кандидат психологічних наук, доцент;
Волинець Н. В., кандидат психологічних наук, доцент;
Островська Н. О., кандидат педагогічних наук; *Добровіцька О. О.*

Реабілітація учасників бойових дій в Україні: досвід та перспективи : Тези доповідей III Всеукраїнської науково-практичної конференції. Хмельницький, 2018. 232 с.

Збірник тез підготовлено за доповідями учасників науково-практичної конференції **„Реабілітація учасників бойових дій в Україні: досвід та перспективи”** (23 листопада 2018 року).

У матеріалах збірника висвітлено проблеми та перспективні напрями щодо підтримки та реабілітації учасників бойових дій; визначено основні проблеми, яких вони зазнають після повернення із зони бойових дій, та перспективи розвитку системи їхньої соціальної, психологічної, медичної та правової підтримки.

ЗМІСТ

Секція І.

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ ТА ПРАВОВОЇ ПІДТРИМКИ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ, ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ, ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ТА ВЕТЕРАНІВ ВІЙНИ

Бастричев В. С., Островська Н. О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ
БОЙОВИХ ДІЙ В УКРАЇНІ 11

Галко О. М.

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНОГО
ЗАХИСТУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ – УЧАСНИКІВ АТО 16

Ігнатенко К. В.

МІЖНАРОДНІ СТАНДАРТИ ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ
ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ В УКРАЇНІ..... 19

Ковтун О. С., Баранова С. С.

АКТУАЛЬНЕ СТАНОВИЩЕ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ
ОСІБ В УКРАЇНІ..... 26

Корабльова О. О.

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ УЧАСНИКІВ
АТО/ООС, УЧАСНИКІВ РЕВОЛЮЦІЇ ГІДНОСТІ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ
СІМЕЙ У МІСТІ ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ..... 28

Матушак Р. М.

УЧАСНИКИ АТО ЯК СУБ'ЄКТИ ПРАВА НА НАДАННЯ
БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ..... 33

Мозолюк-Боднар Л. М.

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ РЕАЛІЗАЦІЇ ВІЙСЬКОВОЇ
ДИСЦИПЛІНИ..... 36

Петреченко С. А.
ПРАВО ДІТЕЙ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ
НА ЖИТЛО В СУЧАСНИХ ГЕОПОЛІТИЧНИХ УМОВАХ:
ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ЇХ ВИРІШЕННЯ..... 39

Пожалюк О. В.
ДЕРЖАВНА РЕЄСТРАЦІЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ АКТІВ,
ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАХИСТУ ПРАВ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ
ТА ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ..... 43

Сьомкіна І. С.
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНА РОБОТА З СІМ'ЯМИ
ВИМУШЕНИХ ПЕРЕСЕЛЕНЦІВ: СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ..... 46

Секція II.
ОСОБЛИВОСТІ ФІЗИЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА ТЕРАПІЇ
ОСІБ, ЩО ОТРИМАЛИ ПОРАНЕННЯ
ПІД ЧАС БОЙОВИХ ДІЙ

Бабчук Г. І.
ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ САНАТОРНО-КУРОРТНОГО
ЛІКУВАННЯ ДЛЯ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЯКІ
ПОВЕРНУЛИСЯ З ЗОНИ БОЙОВИХ ДІЙ 54

Бастричев В. С., Катеренчук О. Г.
ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО 56

Пономаренко В. І., Лисенко В. І., Милиця К. М.
НАУКОВІ РОЗРОБКИ ОСОБЛИВОСТЕЙ ДІЄТИЧНОЇ
РЕАБІЛІТАЦІЇ 60

Ryurko V. E., Kazakova S. M., Shipilov D. A.
SYSTEM APPROACH IN THE DEVELOPMENT OF INDIVIDUAL
REHABILITATION PROGRAMS FOR PEOPLE WHO HAVE
RECEIVED WRENINGS IN THE RESULT OF COMBAT ACTIONS 62

Чухрій І. В.

ОБРАЗ ФІЗИЧНОГО „Я” ВЕТЕРАНІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ
ОПЕРАЦІЇ З ПОРУШЕННЯМИ ФУНКЦІЙ ОПОРНО-
РУХОВОГО АПАРАТУ..... 66

Секція III.

ШЛЯХИ ТА МЕТОДИ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ

Борецька Л. Г.

СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГІЧНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ
БОЙОВИХ ДІЙ 70

Добровіцька О. О.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ
УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ З ПОДОЛАННЯ
ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ 76

Кабашнюк В. О.

ПСИХОСОМАТИЧНІ РОЗЛАДИ У КОМБАТАНТІВ..... 80

Клик С. Е., Геделевич Є. В.

ПРО СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНУ ДОПОМОГУ В
ПЕРЕЖИВАННІ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО
РОЗЛАДУ ДІТЕЙ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ..... 83

Левіцька Л. В.

ОСНОВНІ ЧИННИКИ РОЗВИТКУ БОЙОВИХ ПСИХІЧНИХ
ТРАВМ..... 87

Лоєвська Н. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ –
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ
СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ..... 90

Луцкевич Ю. О. СИМПТОМИ ПОСТТРАВМАТИЧНОГО СТРЕСОВОГО РОЗЛАДУ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	98
Маримонська А. П. ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ПСИХОЛОГА ПОСТТРАВМАТИЧНИМИ СТРЕСАМИ	3 101
Маркова Н. В. МОЖЛИВОСТІ АРТ-ТЕРАПІЇ У СИСТЕМІ КОМПЛЕКСНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ ТА ПІДЛІТКАМ З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ.....	106
Починок О. В. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ВЕТЕРАНІВ АТО/ОСС.....	109

Секція IV.
**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНА ПІДТРИМКА
ТА РЕАБІЛІТАЦІЯ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ
ТА ЧЛЕНІВ ЇХНІХ СІМЕЙ**

Атаманюк А. В. ПРО ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ДІТЯМ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	114
Барабаш Т. В. АНАЛІЗ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ГОТОВНОСТІ ВІЙСЬКОВО- СЛУЖБОВЦІВ ДО ВИКОНАННЯ ПОСТАВЛЕНИХ ЗАВДАНЬ.....	117
Бриндіков Ю. Л. ШЛЯХИ ЛОКАЛІЗАЦІЇ ПСИХОГЕННИХ РЕАКЦІЙ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	122
Василенко О. М. СПЕЦИФІКА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОГО СУПРОВОДУ ПІДЛІТКІВ-ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ	125

Базилевич А. Я., Кільчицька В. І., Сулятицький І. В. ІНКЛЮЗИВНИЙ ТУРИЗМ ЯК МЕТОД РЕАБІЛІТАЦІЇ УЧАСНИКІВ ТА ПОСТРАЖДАЛИХ ВНАСЛІДОК АТО/ООС	131
Дуля А. В. ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ГРУПИ САМОДОПОМОГИ ДЛЯ ЖІНОК УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ	133
Кондратюк С. М. ПСИХОЛОГІЧНА ПІДТРИМКА ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ УЧАСНИКІВ АТО/ССО ТА ЇХ СІМЕЙ	136
Кравчук В. М. ПРОБЛЕМА АДАПТАЦІЇ ТА ДЕЗАДАПТАЦІЇ УЧАСНИКІВ АТО/ООС.....	139
Лазарева О. Г. ПСИХОЛОГІЧНИЙ СУПРОВІД ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ ЯК НЕОБХІДНА УМОВА ЇХНЬОЇ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ.....	144
Маковський О. К., Маковський А. О. ВІЙСЬКОВИЙ КАПЕЛАН, ЯК СУБ'ЄКТ ПСИХОЛОГІЧНОЇ РОБОТИ З ПИКОРДОННИКАМИ-УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ.....	148
Марціновська І. П. ФОРМУВАННЯ ЖИТТЄСТІЙКОСТІ ШКОЛЯРІВ. РЕЗИЛІЄНС ПІДХІД.....	151
Матвіїшена О. В. ОСОБЛИВОСТІ ЕМОЦІЙНОЇ СФЕРИ ВІЙСЬКОВО-СЛУЖБОВЦІВ	153
Немаш Л. І. ПРОФЕСІЙНА ІДЕНТИЧНІСТЬ ПСИХОЛОГА, ЩО ПРАЦЮЄ В УМОВАХ НАДАННЯ ПОСЛУГ УЧАСНИКАМ БОЙОВИХ ДІЙ...	156

Новікова О. А. ВПЛИВ НАСЛІДКІВ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ НА ОСОБИСТІТЬ	159
Оліпер А. Ю. ПРОФІЛАКТИКА АУТОАГРЕСИВНОЇ ПОВЕДІНКИ У КОНТЕКСТІ СИСТЕМИ ЗБЕРЕЖЕННЯ ПСИХІЧНОГО ЗДОРОВ'Я ПОЛЩЕЙСЬКИХ НПУ – УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ЧЛЕНІВ ЇХ СІМЕЙ	163
Сулятицький І. В., Кравчук Т. Я. ЕМПІРИЧНІ ПАРАМЕТРИ ДЛЯ ПСИХОТЕРАПЕВТИЧНОЇ ПРАКТИКИ УЧАСНИКІВ АТО/ООС.....	166
Сургунд Н. А. ДІАГНОСТИКА СИНДРОМУ ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ У ПОЛЩЕЙСЬКИХ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛЩІ УКРАЇНИ	170
Топольницька Г. Ю. МЕТОДИКА АРТ-ТЕРАПІЇ У СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ.....	174
Ільків І. П., Сичевський А. С., Хомишин В. В. ЗНАЧИМІСТЬ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ СІМ'ЯМ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ, ОПЕРАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ СИЛ.....	177
Якимович Н. А. НАПРЯМКИ ПСИХОЛОГІЧНОЇ ДОПОМОГИ ЧЛЕНАМ СІМЕЙ УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ПРИ ПЕРЕЖИВАННІ НИМИ ТРАВМАТИЧНИХ СИТУАЦІЙ.....	179

Секція V.
СОЦІАЛЬНА ТА ПРОФЕСІЙНА РЕАБІЛІТАЦІЯ
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ ТА ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ
ВНАСЛІДОК ВІЙНИ

Бессараба О. Ю.

ОСОБЛИВОСТІ РЕАБІЛІТАЦІЇ ТА СОЦІАЛЬНОЇ АДАПТАЦІЇ
ДЕМОБІЛІЗОВАНИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ, ЧЛЕНІВ ЇХНІЙ
СІМЕЙ ТА ЧЛЕНІВ СІМЕЙ ЗАГИБЛИХ УЧАСНИКІВ
АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ..... 185

Волинець Н. В.

ПРОФЕСІЙНІ ГЕНДЕРНІ ОСОБЛИВОСТІ ОСОБИСТІСНОГО
БЛАГОПОЛУЧЧЯ ПЕРСОНАЛУ ДЕРЖАВНОЇ ПРИКОРДОННОЇ
СЛУЖБИ УКРАЇНИ..... 188

Дубович Г. В.

СОЦІАЛЬНА РОБОТА З УЧАСНИКАМИ БОЙОВИХ ДІЙ:
ІСНУЮЧИЙ ДОСВІД ТА АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ..... 193

Івченко Т. В.

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ІГРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ В
СОЦІАЛЬНІЙ РЕАБІЛІТАЦІЇ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ-
УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ..... 201

Кравчук М. О.

ОСНОВНІ РЕСУРСИ СОЦІАЛЬНОЇ РЕАБІЛІТАЦІЇ КОМБАТАНТІВ
З ПОСТТРАВМАТИЧНИМ СТРЕСОВИМ РОЗЛАДОМ..... 205

Лучко Ю. І.

НАВЧАННЯ УЧАСНИКІВ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ОПЕРАЦІЇ В
ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ 210

Юртаєв О. В.

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ДО ДІЙ В УМОВАХ БОЮ..... 213

Секція VI.

ДОСВІД ВОЛОНТЕРСЬКОЇ РОБОТИ З ОСОБАМИ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ У ЗОНІ БОЙОВИХ ДІЙ

Дика Л. Л.

ОСОБЛИВОСТІ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІД ЧАС
БОЙОВИХ ДІЙ..... 219

Кабачинський М. І.

ПОЧАТКИ ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В ХМЕЛЬНИЦЬКОМУ:
ГРОМАДСЬКА ОРГАНІЗАЦІЯ „ГРОМАДЯНСЬКА ОБОРОНА
ХМЕЛЬНИЧЧИНИ”..... 222

Польовик О. В.

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА УКРАЇНСЬКОГО
ВОЛОНТЕРСЬКОГО РУХУ В УМОВАХ БОЙОВИХ ДІЙ..... 225

Томчук О. А.

МЕДИЧНИЙ ТА РЕАБІЛІТАЦІЙНИЙ НАПРЯМ ДІЯЛЬНОСТІ
ВОЛОНТЕРСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ УКРАЇНИ..... 229

Список використаних джерел:

1. Базилевич А. Я. Лікувально-психологічні ресурси реабілітації постраждалих у війні на Сході України. *Збірник тез III Всеукраїнської науково-практичної конференції*, 19 жовтня 2018 року / упорядник Н.М.Бамбурак. Львів : ЛьвДУВС, 2018. С. 57–61.
2. Кравченко О. О. Соціальна реабілітація осіб з інвалідністю: погляд у минуле та перспективи сьогодення. *European humanities studies: State and Society*. 2017. №2. S. 130–142.
3. Інклюзивний туризм як вид реабілітації: сучасні потреби інвалідів / Науменко Л. Ю., та ін. *Український вісник медико-соціальної експертизи*. 2016. № 4 (22). С. 47–52.
4. Сулятицький І. В. Нозологія психологічних травм війни *Військова психологія у вимірах війни і миру: проблеми, досвід, перспективи* : матеріали III Міжнародної науково-практичної, 2-3 березня 2018 року. Київ : КНУ імені Тараса Шевченка 2018. С. 155–157.

ОСОБЛИВОСТІ РОБОТИ ГРУП САМОДОПОМОГИ ДЛЯ ЖІНОК УЧАСНИКІВ БОЙОВИХ ДІЙ

Дуля Аліна Володимирівна

*асистент кафедри соціальної педагогіки та соціальної роботи
Інституту людини Київського університету імені Бориса Грінченка*

Бойові дії на Сході України стали психотравмуючим фактором не тільки для учасників бойових дій, але й для їхніх сімей, які піддаються ризику виникнення вторинного травматичного стресу.

Жінки учасників бойових дій, які переживають вторинну психологічну травму характеризуються підвищеною тривогою, дратівливістю, можуть мати нав'язливі думки, страхи та перебувати у пригніченому стані. Тому на сьогодні актуальним питанням є створення груп самодопомоги для жінок, які зазнали втрат або чекають повернення своїх чоловіків із зони бойових дій [1].

Групи самодопомоги – це групи, учасники яких, поділяючи певні особисті інтереси, маючи схожий досвід, об'єднуються для співпраці з метою реалізації власних потреб або потреб

спільноти завдяки обміну інформацією, взаємопідтримки, іноді – представництва [2].

Групи самодопомоги – це добровільні, об'єднання людей, які спрямовані на спільне подолання фізичних, психологічних або соціальних проблем з метою зміни особистих життєвих обставин та соціальних умов.

Групи самодопомоги для жінок являють собою зцілююче середовище для жінок учасників бойових дій, які перебувають в схожій ситуації, обставинах та мають схожі життєві проблеми та спільні життєві цілі [3].

Основний принцип груп взаємопомоги – це взаємність і солідарність: спочатку людина приходить, щоб отримати допомогу, а потім допомагає іншим. Робота груп самодопомоги для жінок передбачає подолання захисних механізмів у жінок учасників бойових дій та формування у них соціальної готовності допомагати ближньому. Тобто групи самодопомоги працюють за методом „рівний – рівному” і передбачають взаємний обмін досвідом та інформацією. У групі жінки учасників бойових дій можуть знайти розуміння, адже є такі проблеми, які можуть бути зрозумілі лише тим, хто їх мав та зміг подолати. Група дає відчуття єдності, впевненості, що ти не один, і що твоя проблема цікавить інших.

В центрі уваги таких груп є психотерапевтичний процес – прагнення допомогти учасникам у подоланні кризової ситуації чи надати їм моральні сили для боротьби за своє здоров'я та благополуччя [2].

Основний терапевтичний механізм груп самодопомоги – це спілкування. Умовно час, відведений для зустрічі групи, можна розділити на три частини: вільне спілкування, знайомство; інформаційно-тематична частина та обговорення теми. Спілкування відбувається в присутності психолога. Керує спілкування координатор групи. Жінки учасників бойових дій об'єднуються, щоб дізнатися як побороти власні переживання, страх та психологічне вигоряння, а також що робити, коли близька

людина повертається додому „іншою” внаслідок завданих війною емоційних, психологічних і духовних травм [3].

Завданнями груп самопомоги для жінок учасників бойових дій є: запобігання розвитку симптомів вторинного посттравматичного стресу; розвиток психологічної пружності; формування психологічних знань та вмінь орієнтованих на подолання травмуючих подій, які можуть трапитись у майбутньому; розвиток відчуття здатності до подолання проблем; розвиток вміння контролювати всій психоемоційний стан, а також вплив оточення; налагодження стосунків у сім'ях учасників бойових дій [1].

Групи самопомоги для жінок також можуть бути спрямовані на поінформування жінок учасників бойових дій про особливості поведінки учасників бойових дій; клінічні ознаки посттравматичного стресового розладу та тривалість перебігу цього захворювання; правила поведінки з членом сім'ї, який повернувся з зони бойових дій; актуалізацію мотивів та формування запиту щодо отримання психологічної допомоги.

Отже, групи самопомоги дозволяють жінкам учасників бойових дій виговоритися, звільнити розум і серце від тривожних думок, страху, а також отримати інформацію, рекомендації, які сприяють поліпшенню стосунків у сім'ї. Також робота в групі самопомоги, робить жінку більш впевненню у власних силах та позбавляє почуття зовнішньої та внутрішньої ізольованості та забезпечити їх моральною підтримкою та інформацією.

Список використаних джерел:

1. Групи самопомоги для дружин та матерів учасників АТО (принцип „Рівний-рівному”) URL : <https://life-after-ato.com.ua>.
2. Групи самопомоги/ URL : <http://network.org.ua>.
3. Сутність та особливості груп самопомоги. URL : <https://ukrbukva.net>.